

Q. K. 364, 3.

II n
35

DE
VANITATE HISTORIAE
IUDICE AGRIPPA
COMMENTATIO

QVA
AVDITORIS SVI
BONAE FRVGI STVDIIISQVE AC DOCTRINIS
DEDITISSIMI
IOANNIS IACOBI SCHILLINGII
NVMBVGENSIS
ORATIONEM VALEDICTORIAM
CRAS
SVB HORAM II. POMERIDIANAM
HABENDAM
ADIVNCTA INVITATIONE PERHONORIFICA
INDICII

M. DANIEL PEVCERVS
LVSATVS
SCHOL. SENATOR. RECTOR

NVMBV RGI
LITTERIS BOSSOEGELIANIS

CLo Idcc xxxiiii

§ I.

Disputatum saepius fuit, quo tempore cum doctis declamatio H. C. AGRIPPÆ de uanitate atque incertitudine, quam uocat, scientiarum communicata sit: nam intellexerunt docti, mentionem temporis in exemplaribus occurrere adiectam plane nullam. Reperisse autem me, praeter spem, bina uideor loca, ex quibus satis dilucide colligi posse, arbitror, uirum doctissimum illam declamationem, quo anno imperatori, augustissimo CAROLO V. augustana est confessio publice oblata, scilicet CIO IO XXX, foras dedisse. Meminit enim, litteris* ad amicum quemdam, Mechlinia, mense decembris eiusdem anni datis, huius sui libri, petitque ab eo, ut innumeros typographi errores excuset.

* Est haec epistola libri VI. *oktau*, p. m. 946. Confer, si liber, ep. XI. subsequentem p. 949, qua rogat, ut familiaris mittat defectum ex libro de uanitate scientiarum, si quidem cum excusationem transegisset. Nisi fallor, mihi suffragatur

celeb. REIMMANNVS instir. hist. litt. germanorum nouae tom. III. p. 69. Qui quidem alio loco hunc librum, AGRIPPÆ cantionem cygneam, nos immerito, adpellat, scilicet tom. III. lib. II. sect. III. p. 217.

§ II.

In hac autem declamatione, quam paucis ante diebus examinare quodam modo coepimus, AGRIPPA uanitatem atque incertitudinem historiae, euidenter, ut sibi uideretur, demonstraturus, prouocat ad historicorum *dissensionem*, quam quidem elicit non solum ex eorum ignoratione initii mundi, uerum etiam eluuiouis uniuersalis, item originis urbis Romae; de quibus rebus historicus ab historico mirum quantum dissentiret. Quod si dicendum, quod res est, quaedam inter hos homines *dissensio* non potest non admit-

mitti; sed talis, quae, salua ueritate historica, adtentionem legentium plus plusque exacuit, eosdemque a partium studio efficaciter abstrahit. Causae uero disensionis sunt, uel in historicis*, uel in ipsis, quas narrant, rebus, positaе. Si enim iudicium atque industriam non adhibuerint, uel adfectuum perturbatione abripiantur, rationes rei necessariae, sine ullo dubio, aut negliguntur, aut studio detorquentur. Sin autem, ob nimiam temporis distantiam, clarioribus carent fontibus, tabulas atque relationes designo fide dignas, turbidosque inconsiderate sequuntur riuulos: nemo miretur, quare tot tamque putidae exoriantur historicorum disensionis**.

* Agrippa noster adprobatione digna pronuntiauit p. 23, quibus, quoniam commode huc referenda sunt, locum hic dare nullus dubito. Nam plerique, inquit, *historici, eo quod narratorum temporibus, locis, personis, gestis non adfuerunt, ex aliorum relatu populares sermones colligentes, nihil certum, ni-*

hil constans scribunt: quo uitio a STRABONE taxantur ERATOSTHENES, METRODORVS scēpsus, POSSIDONIUS et PATROCLES geographus.

** In eandem sententiam plura docte exponit CEL. uir MART. SCHMEITZELIUS in praecognitis hist. ciuilibus cap. I. art. VI. §. III. p. 41.

§. III.

Exempla non deesse possunt in tanta historicorum disensionum a se secumque discordantium frequentia. Audiamus, non sine summa delectatione, quae illa de re egregie dixit illustris in republica litteraria olim uir, IO. BURCHMENCKENIUS, eo loco*, quo historicorum circumforaneam acute perstrinxit uanitatem. „HERODIANUS, inquit, „Alexandrum Mammaeae filium accusat, quem laudant „LAMPRIDIUS aliique. Iuliani uirtutes commendant „MIANUS MARCELLINUS et MONTANUS, cuius uitia perstringunt alii. DIO facta Bruti et Casii damnat; probat „contra PLYTARCHVS. PATERCVLVS Seianum extollit, plerisque aliis exosum. CLAUDIANUS Ruffinum proscindit, Arcadii praepceptorem, quem ZOSIMVS, ZO-

„NARAS; EVTROIPIVS ET PAVLLVS OROSIVS summis
„laudibus adficiunt.

* Factum hoc est declamatione altera de publica magistrorum panegyri recitata
charlataneria eruditorum, quae ab ipso cum adplausu est. p. 129, ed. amstelod.
A. CIO 1555 XV. d. XIII. Februarii, in

§. III.

Quoquo autem modo se res habet, multum omnino dif-
fert inter ea, quae perpetuo propria rei sunt, atque ad
eius naturam uere pertinent, et inter ea, quae usu uenire
illi extrinsecus solent, et apud auctorem tantum hunc et
illum, casu atque fortuito, inueniuntur. Verum est, dissi-
dium reperiri aliquod, sed nec perpetuum, nec apud omnes
historicos, nec in omnibus historiae partibus: id quod con-
spectus ipse nos luculenter perdocet. In *capite* rei plerique
omnes historici congruunt et quasi concinunt; in rebus
autem gestis ac leuioris momenti, in operis subseciuis,
quae rei gestae ipsi nihil officiant, scriptores non num-
quam discedunt in alia, forte sibi contraria.

§. V.

Num enim putas. disfidere inter se historicos, si enar-
randa est uoluptas SARDANAPALI et animi effeminatio;
aut uirilis SEMIRAMIDIS animus, atque admiranda horto-
rum pensilium moles. Credisne, XERXIS, persarum regis,
expeditionem aduersus graecos multifariam, quod ad rem
ipsam adtinet, memoriae esse proditam; aut DARIÏ CODO-
MANNI miserandam cladem, pugnantibus inter se casibus,
esse propositam. Putasne, graecae conditoris monarchiae
ALEXANDRI M. stupendam fere felicitatem, qua usus est ad-
uersus persas, indos etiam; et post huius lamentabilem
occasum, multiplices ducum eius et ueteranorum ausus at-
que concertationes negari ab omnibus aut infirmari. Sta-
tuisne, IULII CAESARIS magnos spiritus et populi oppres-
sionem, CICERONIS in patriam amorem summum, CATILINAE fu-
ribun-

ribundam audaciam, AVGVSTI humanissimam lenitatem, NERONIS crudelitatem in christianos homines esse aut omnibus, aut a plerisque modo negata? Iam si ea tibi haeresis non est: quaeso TE, qui amas bonam mentem, uisne, quia disensus nonnullus deprehenditur apud rerum gestarum scriptores, omnem illis fidem denegare, atque uanitatem eisdem temere adtribuere?

§. VI.

Sed uenio ad grauisssimam omnium AGRIPPÆ infimulationum, uel potius calumniarum, *historicos scilicet esse omnium mendacissimos.* Quam rem dum respicio, ego sic existimo, AGRIPPAM nostrum, aut nesciuisse, quid sit mendacium, aut ex schola PYRRHONIS esse, atque *scepticismum* primum inter germanos introducere uoluisse. Quid enim est mendacium, nisi falsum morale, siue sermo menti repugnans, cum damno alterius coniunctus: contra, quid est scepticismus, nisi constans, temeraria atque ab ratione aliena iudicii suspensio? Quorum alterum sicut historicis minime conuenit; sic e contrario iure omni alterum AGRIPPÆ adtribuitur.

§. VII.

Quum enim eius argumenta, quibus adstruere conatur sententiam suam, adcurate perpendimus: re uera probatae demonstrationis uel parum, uel plane nihil; sophismatum autem satis multum nos offendere intelligimus. Sufficiuntne enim haec ad mendacia, siue, ut mitissime sententiam hominis exprimamus, ad fallaciam ac fraudes historicorum comprobandas, si cum AGRIPPA dixero: mendaces sunt historici ad unum omnes, quoniam *nonnulli*, ad delectandos alios, quaedam adfinxerunt, ueritatem aliquando in fabulas conuerterunt, ignotas terras describendas sumere, ex

amore aliis adulati sunt, ex metu et odio complura forte reticuerunt, principum fuerunt historici, ad externas origines recurrerunt, immo fabulas, si res grauisimae fuerunt commemorandae, adtulerunt, summos principes expresferunt, non quales exstiterunt; sed quales esse debebant; neque etiam publica auctoritate calamum sumserunt. Certe, nisi haec et alia generis eiusdem limam logicorum intendunt, quid eam intendat, me ignorare, publice profiteor.

§. VIII.

Suntne enim omnes ac singuli IOANNIS ANNII VITERBIENSIS similes, qui BEROSI chaldaei antiquitates improbo ausu supposuit? Videmusne plena omnia RVXNERORVM, qui, ut quasdam generosorum familias extollere posset, nescio, qua codicis magdeburgici fide, dicta impudenter confirmare atque stabilire ausus est? Improbatur etiam ANTONII VARILLASII, gallici hominis audaciam supra laudatum lipsiensis academiae *lumen*, IO. B. MENCKENIVS, qui, ut loquitur loco adlegato, *quoties genio indulget, spissa manuscriptorum nube se est tuitur*. Noui quidem, ut ueteres silentio praetermittam, credulum LAURENTIVM SVRIVM, qui IO. SLELDANI egregium opus, *de statu religionis et reipublicae*, sub CAROLO V. confutare admissus est; noui LVDOVICVM MAIMBOVRGIVM, qui *historiam lutheranismi* confecit tam similem ueritati, quam sunt noctis umbrae soli tum, quum splendet maxime. Sed hi erunt fere, qui ex amore erga suos, odio in sequentes aliena sacra, cum fociis nihil non carpunt, quod superstitiosum non est. Neque tamen non religioni mihi dixerim adfirmare, quos nominaui homines, nullo umquam tempore ueri quidquam scripsisse: uereor enim, ne ipsa ueritas etiam ab hoste prolata, et in eodem, pro eo quidem, ac decet, laudanda manifeste reclamitet.

§. VIII.

§. VIII.

Praeclare igitur fecit IAC. PERIZONIVS, celebris ba-
tauus, quod gallum DE LA MOTHE LE VATER, qui librum
integrum *de incertitudine historiae* edidit, qui, ante hos
uiginti annos, *Halae magdeburgicae*, in forma octava, germa-
nice redditus, prodiit, ex instituto refutauit elegantis-
sima oratione, quam *inauguralem* uulgo uocant. Laude
etiam dignissimi sunt, illustris STRVVIVS, doctissimus
BIERLINGIVS et ARPEVS, qui *de pyrrhonismo sive scepticismo historico*,
scriptis academicis, alia plane, id est, solidiori atque ele-
gantiori ratione egerunt. Et licet, ut est apud VOPIS-
CVM in *Aurelio*, nemo sit *historicorum*, qui non aliquid sit *mentitus*:
hoc tamen *aliquid* non potest esse AGRIPPAE *perpetuum et uni-*
uersale mendacium.

§. X.

Negat etiam AGRIPPA, *historicos esse ueri studiosos*,
propter ea, quod *delectationis causa* scriberent: quasi uero
historia rerum utilissimarum atque notatu dignissimarum
nullam secum ferret *iucunditatem*; atque *uoluptas*, quae
capitur ex ipsa, *illicita atque iniusta foret*. Neque
enim nesciunt, *historiae cultores pariter atque aestimato-*
res, quisnam *proprius utilissimi studii sit finis*: quo fit,
ut *probent omnia, bonum retineant, et scyllam creduli-*
tatis, charybdim uero scepticismi prouide deuitantes gra-
tissimae petant ueritatis portum.

Nihil tale metuendum est in *uitae delineationibus*, quae
ex *ipsius auctoris scriptis*, summo studio, nec minori fru-
ctu conquiruntur: quoniam *confitens reus nullam pro-*
fecto disensionem pariet, uitiorum autem ineuntis ado-
lescentiae integer index mendacii reus esse nullo modo
potest.

Quo

Quo magis laudo in almam SALANAM bono cum DEO abiturientem
auditorum bonae frugis, studiisque ac doctrinis deditissimum,

IOANNEM IACOBVM SCHILLINGVM, *numburgensem;*
quum conatus sit facere periculum, quid hac in re praestare possit.
In oratione enim latina eleganti stilo conscripta,

VITAM AVGVSTINI EX IPSIS EIVS LIBRIS XIII.
CONFESSIONVM

non sine labore erutam sistet, ad exemplum cum aliorum, tum in
primis FRANC. FABRICII et IO. SCHEFFERI, quorum ille CICE-
RONIS, hic PHAEDRI uitam ex scriptis auctoris feliciter haustam
reliquerunt. Studuit demigraturus, per totum uitae scholasticae tem-
pus, probitati, morum honestati atque litteris omnibus, quibus iu-
uenilis aetas solet impertiri: fecitque eius generis progressus in iis-
dem, ut cum laude ac fructu in academiam se conferre possit. Non
itaque est indignus liberalissimo MAECENATVM beneficio, nostrae
commendatione; quum praesertim grati animi uirtutem reliquis
adiungere studuerit, *carmine germanico* non profecto infani coloris.

Addet commilito ipsi per satis longum tempus multo omnium
coniunctissimus, auditor bonae notae nobisque suauissimus,

IO. WILHELM. STEINAVERVVS, *itidem numburgensis;*
poeseos germanicae impiger, nec infelix cultor, *carmen* perelegans,
DE RETRACTATIONIBVS AVGVSTINI.

Neque intermittet, et suo, et omnium condiscipulorum nomine gra-
tiam diuinam, cum quauis non minus animi, quam corporis salute
in academiis pernecessaria ex animo ipsi adprecari.

Nos uero OMNES AC SINGVLOS, qui iustum humanitatis stu-
diis pretium statuere norunt, illisque adhuc publico nomine bene-
cupuerunt, rogatos uolumus, ut de rebus perutilibus oraturis,
CRAS *sub horam II. pomeridianam*, benignam audientiam concedant,
atque hoc sibi persuadeant, non magis ME, quam oratores istos be-
nevolentiam illam, etiam apud alios, esse maiorem in modum prae-
dicaturos.

A.P.P. NVMBURGI III. NONAS MAIAS

clō 18cc xxxiiii.

Inches
Centimetres

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 8

Farbkarte #13

B.I.G.

II n
35

DE
TE HISTORIAE
CE AGRIPPA
COMMENTATIO

QVA
DITORIS SVI
TVDIISQVE AC DOCTRINIS
EDITISSIMI
ACOBI SCHILLINGII

NVMBVRENSIS
M VALEDICTORIAM
CRAS
AM II. POMERIDIANAM
HABENDAM
CITATIONE PERHONORIFICA
INDICII

HEL PEVCERVS
LVSATVS
SENATOR. RECTOR

NVMBVRENSIS
S BOSSOEGELIANIS
D MDCC XXXIIII

BIBLIOTHECA
ONICKAVIANA

